

Produktivitet i den offentlige sektor – Hvor er problemerne?

**Produktivitetskommissionens præsentation på
Folkemødet på Bornholm
den 15. juni 2013**

Produktivitetskommissionen offentliggør i dag:

- Debatoplæg om *Fokus på resultater i den offentlige sektor*
- Arbejdsnotat om *Produktivitet i den offentlige sektor – hvor er problemerne?*
- Baggrundsnotat om *Kommunale serviceniveauer og produktivitet (KORA)*
- Casesamlingen *Innovation, effektiv ledelse og produktivitet i den offentlige sektor* (Mandag Morgen)
- Baggrundsnotat om *Udviklingen i styringen af den offentlige sektor* af Carsten Greve og Niels Ejersbo
- Baggrundsnotat om *Arbejdsdelingen mellem politikere og embedsmænd* af Jørgen Grønnegård Christensen

Hovedindholdet

- Drivkræfter for produktivitet i den offentlige sektor
- Diagnosen af produktivetsproblemet i den offentlige sektor
- Et første bud på, hvordan man kan vurdere effektiviseringspotentialiet i den offentlige sektor, og hvordan de enkelte enheder i sektoren kan lære af hinanden
- NB: Ingen konkrete politikanbefalinger i denne omgang, men nogle bud på, i hvilken retning vi bør bevæge os

Drivkræfter for produktivitet i den offentlige sektor

En effektiv offentlig sektor er uhyre vigtig, fordi..

- De offentligt ansatte udgør næsten en tredjedel af den samlede beskæftigelse
- Det offentlige forbrug lægger beslag på over en fjerdedel af nationalproduktet
- Øget produktivitet i det offentlige giver både bedre offentlig service (godt i sig selv) og højere produktivitet i den private sektor

Drivkræfter for produktivitet i det offentlige

Grundlæggende de samme som i den private sektor.

Det hele koger ned til, om der er

- **Muligheder**

for og

- **Tilskyndelser**

til at øge produktiviteten

Mulighederne for højere produktivitet..

...afhænger bl.a. af mulighederne for

- Fleksibelt valg af opgaveløsning
- Fleksibel arbejdstilrettelæggelse
- Hensigtsmæssig organisering og opgavefordeling med udgangspunkt i borgernes behov
- Opsparing og investering indenfor overordnede flerårige udgiftsrammer
- Opkvalificering af ledere og medarbejdere

Tilskyndelserne til højere produktivitet..

...afhænger bl.a. af

- Politisk fokus på resultater (for borgerne) frem for proceskrav
- Fokus på resultater (for borgerne) i kontraktstyringen
- Bedre kobling mellem løn og præstation, men også
- Anerkendelse af respekt for faglighed og public service motivation som vigtige motivationsfaktorer
- Budgetsystemer der belønner kvalitet og ikke tilskynder til "benzinafbrænding"

Effektiviseringspotentialiet i den offentlige sektor

Effektiviseringspotentiale i kommunerne: KORA's analysemetode

Spørgsmål:

- *Hvor meget kunne der spares uden at sænke serviceniveauet, hvis alle offentlige enheder blev lige så produktive som den mest produktive enhed af samme slags?*

Ved besvarelsen skal der tages hensyn til

- Forskelle i kommunernes prioriteringer
- Forskelle i kommunernes grundvilkår (befolkningssammensætning, sociale forhold, befolkningstæthed mm.)

KORAs analyse tager højde for disse forhold

Eksempel på metodens anvendelse: Folkeskolen

Indikatorer for serviceniveauet:

- Klassekvotient
- Antal lærere pr. elev
- Antal planlagte undervisningstimer pr. klasse
- Afholdte timer
- Sygefravær blandt lærerne
- Personalenormering i SFO og fritidshjem
- Udgifter til specialskoler
- Undervisningseffekt for humanistiske fag
- Undervisningseffekt for naturfag

Hensyntagen til forskelle i kommunernes prioritering

- For hver kommune beregnes et indeks for serviceniveauet på skoleområdet ved at sammenveje de ni indikatorer for serviceniveauet
- De serviceindikatorer, hvor en kommune klarer sig godt i forhold til andre kommuner, får lov at indgå med dobbelt vægt i indekset for kommunens serviceniveau
- De serviceindikatorer, hvor en kommune klarer sig dårligt i forhold til andre kommuner, indgår kun med halv vægt i indekset for kommunens serviceniveau
- Kommunens serviceniveau sammenlignes derefter med serviceniveauet i andre kommuner med brug af de vægte, der stiller kommunen i det bedste lys
- Hvis der alligevel findes andre kommuner, der har et højere serviceniveau i forhold til de afholdte udgifter, så har den betragtede kommune et effektiviseringspotentiale på folkeskoleområdet

Hensyntagen til forskelle i kommunernes grundvilkår

- Kommunernes afholdte serviceudgifter korrigeres for forskelle i udgiftsbehov som følge af forskelle i befolknings sammensætning og andre relevante baggrundsvariable
- Kommuner bliver kun sammenlignet med andre kommuner med en nogenlunde sammenlignelig befolkning (fx bliver Thisted ikke sammenlignet med Gentofte)
- Ved beregning af undervisningseffekt i folkeskolen korrigeres for forskelle i elevernes sociale baggrund

Effektiviseringspotentialiet på folkeskoleområdet

- Med de omtalte forudsætninger kan der beregnes et effektiviseringspotentialt på 5,4 mia. kr. svarende til 12 pct. af udgifterne på skoleområdet

Bemærk:

- Realisering af et potentialt i den størrelsesorden vil givetvis kræve en målrettet indsats over flere år, og det er ikke realistisk, at alle skoler kan blive lige effektive
- Til gengæld vil der hen ad vejen være mulighed for, at selv de bedste skoler kan blive endnu bedre, så på langt sigt kan det samlede forbedringspotentialt være endnu større

Effektiviseringspotentialiet på andre kommunale områder

- På områder som daginstitutioner og ældrepleje tyder analysen på, at der er potentialer, der svarer til folkeskolens, dvs. mindst 10 pct.
- På disse områder er beregningen dog mere usikker, fordi der er forskelle på kommunernes regnskabspraksis

Yderligere forbehold:

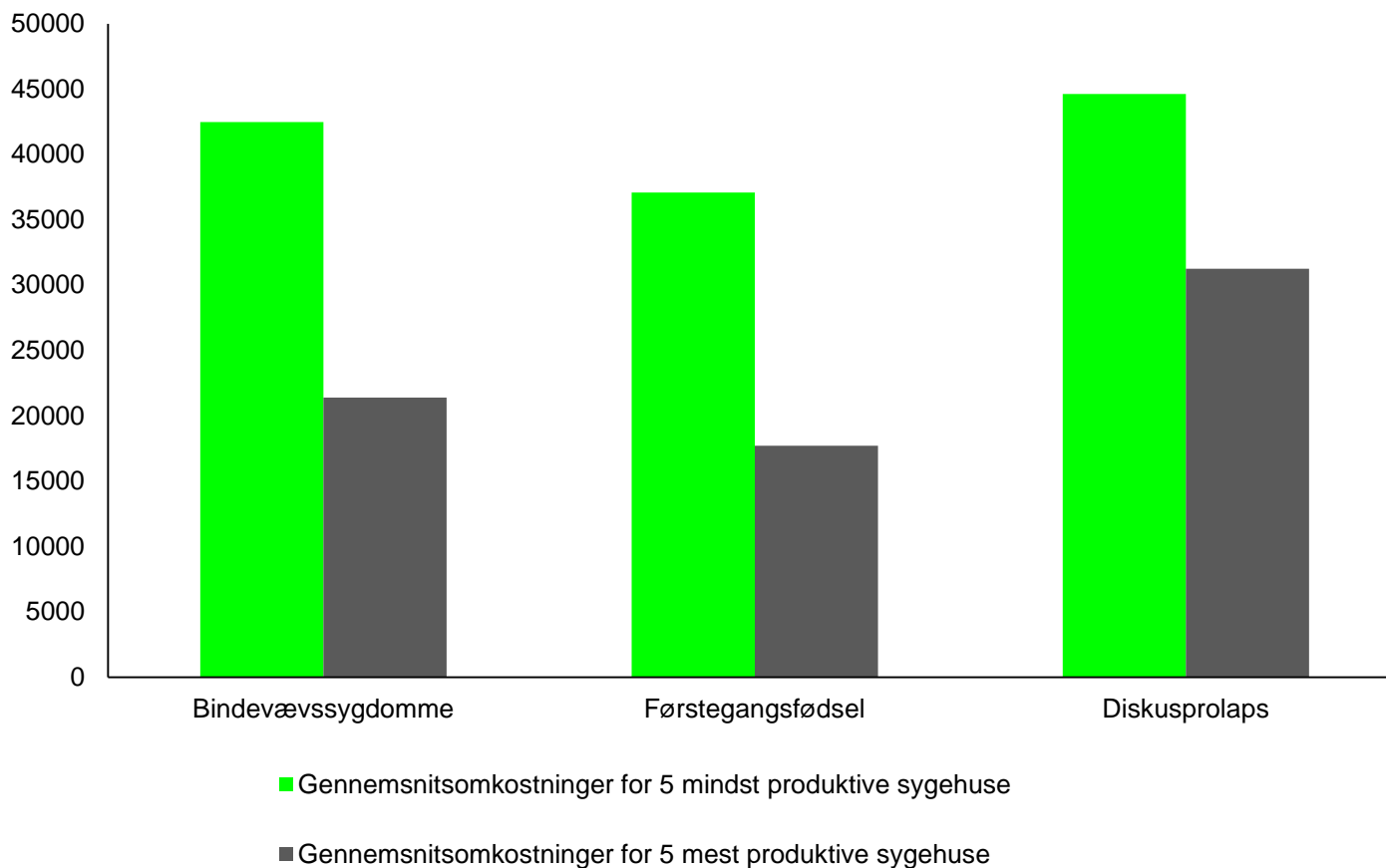
- Ikke alle aspekter af serviceniveauet måles eller er målbare
- Vi har kun få data for sluteffekter for borgerne
- Det beregnede effektiviseringspotentialer i den enkelte kommune er følsomt overfor, hvor stor en vægt man tillægger de serviceindikatorer, der stiller kommunen i det bedste lys

Men: Hvis vi kan fremskaffe bedre data, er den anvendte metode et godt redskab til, at kommunerne kan lære af hinanden

Også betydeligt effektiviseringspotentiale i regionerne...

Produktivitetsforskelle på sygehusene 2012

Gennemsnitsomkostninger per behandling, kr.

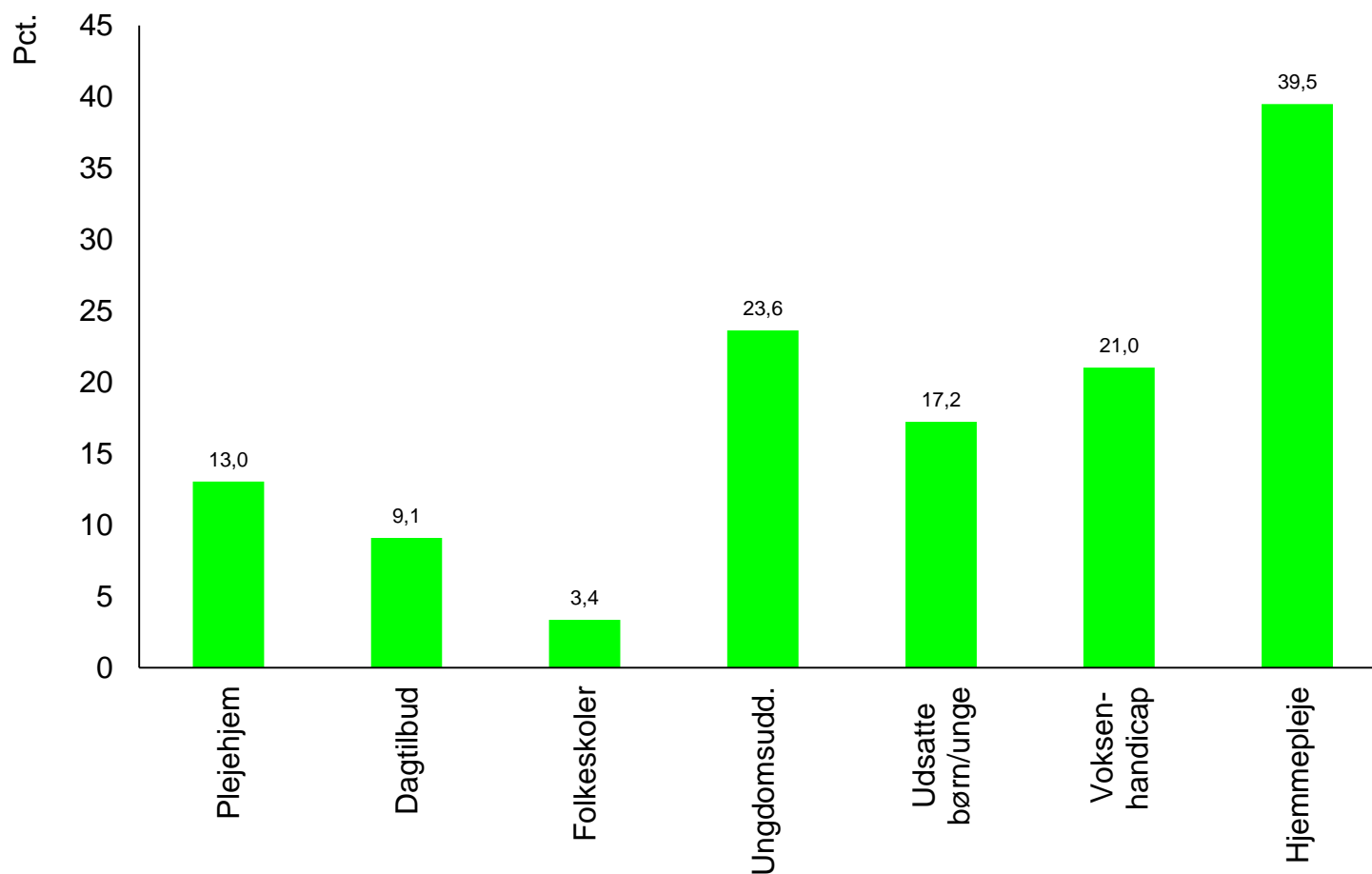

...og i staten

- Eksempel: Udvalget for analyser af forsvaret (2012) vurderer, at der kan effektiviseres for 1,5-2,5 mia. kr. i forsvaret i 2017 i forhold til budgettet for 2012 (produktivitetsgevinst på mellem 7 og 11 pct.)
- Flere andre studier tyder på lignende potentialer på andre statslige områder

Resultater fra tidsanvendelsesstudier

Forskelle på kernemedarbejderes effektive arbejdstid brugt til direkte brugerrelaterede opgaver (øvre kvartil i forhold til nedre kvartil)

Fokus på resultater i den offentlige sektor: Hvordan kommer vi videre?

- Vi måler en masse og stiller for mange detailkrav til dokumentation af arbejdsprocesser
- Til gengæld har vi ikke ret mange mål for ***slutresultater og effekter for borgerne***
- Behov for mere fokus på resultater frem for dokumentation af processer
- Behov for mere ensartet regnskabspraksis i kommuner
- Med flere og bedre resultatmål og sammenlignelig regnskabspraksis kan vi lave intelligent benchmarking og dermed give bedre muligheder for og tilskyndelser til, at de mindre effektive enheder i det offentlige kan lære af de mere effektive enheder

Diagnosen for den offentlige sektor

Rammebetingelser for det offentlige, der kan hæmme *mulighederne* for effektivisering

- For mange og for rigide regelsæt
- Detailregulering af arbejdsprocesser
- Finansieringssystemer der har utilsigtede effekter
  - Statslig styring af sektorerne
  - Mellem sektorerne
  - Internt i de respektive enheder – kommuner, regioner og stat
- Ufleksible overenskomster

Rammebetingelser for det offentlige, der kan hæmme *tilskyndelserne* til effektivisering

- Fravær af konkurrence: Mere effektive enheder har vanskeligt ved at ekspandere på bekostning af mindre effektive enheder
- Komplex bundlinje (mange forskellige mål)
- Frygt for budgetreduktion, hvis der gennemføres omkostningsbesparende effektivisering
- Offentlige ledere og medarbejdere belønnes ikke nødvendigvis for at gennemføre ”dristige” omlægninger og effektiviseringer (nulfejlskultur)
- Kun begrænsede muligheder for at benytte individuel løn til at præmiere en ekstraordinær indsats

Principper for styring i den offentlige sektor: Produktivitetskommissionens anbefalinger

- Klar arbejdsdeling mellem offentlige ledere og deres politiske opdragsgivere: Tilstrækkelige frihedsgrader til lederne til at realisere de overordnede mål, som politikerne fastlægger
- Offentlige ledere på alle niveauer holdes ansvarlige for deres resultater i forhold til de fastsatte mål
- Resultatkontrakter indeholder få og tydelige mål relateret til kerneopgaven og til effekter for borgerne
- Troværdighed og stabilitet i den økonomiske styring (forudsigelige budgetrammer)
- Opgaveløsningen på områder, der kræver samarbejde mellem forskellige led i den offentlige sektor, tilrettelægges med udgangspunkt i borgernes behov for sammenhængende forløb

Afbureaukratisering af den offentlige sektor: En håbløs opgave?

Ikke så meget nyt under solen: Moderniseringstiltag gennem tiderne

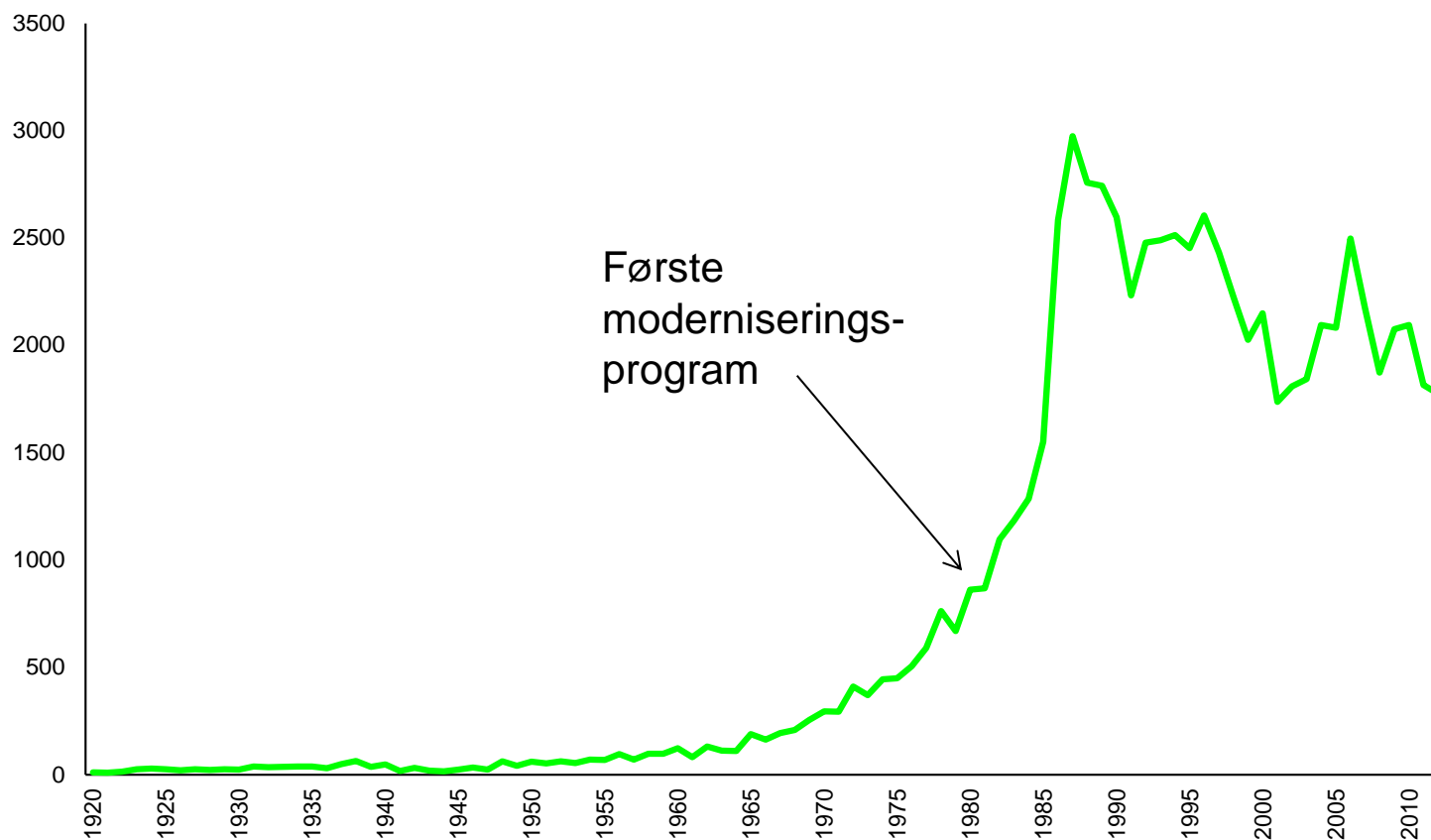
- 1983: "Programmet for modernisering af den offentlige sektor"
- 1993: "Nyt syn på den offentlige sektor"
- 2002: "Med borgeren ved roret"
- 2006-2007: Strukturreformen og Kvalitetsreformen

Gennemgående elementer: Målsætninger om

- Mere efterspørgselsstyring af de offentlige ydelser (fx frit valg)
- Bedre publikumsbetjening og regelforenkling
- Leder- og personaleudvikling
- Øget anvendelse af ny teknologi

Regelforenkling: Hvordan er det gået?

Antal nyudstedte love og bekendtgørelser pr år, 1920-2011

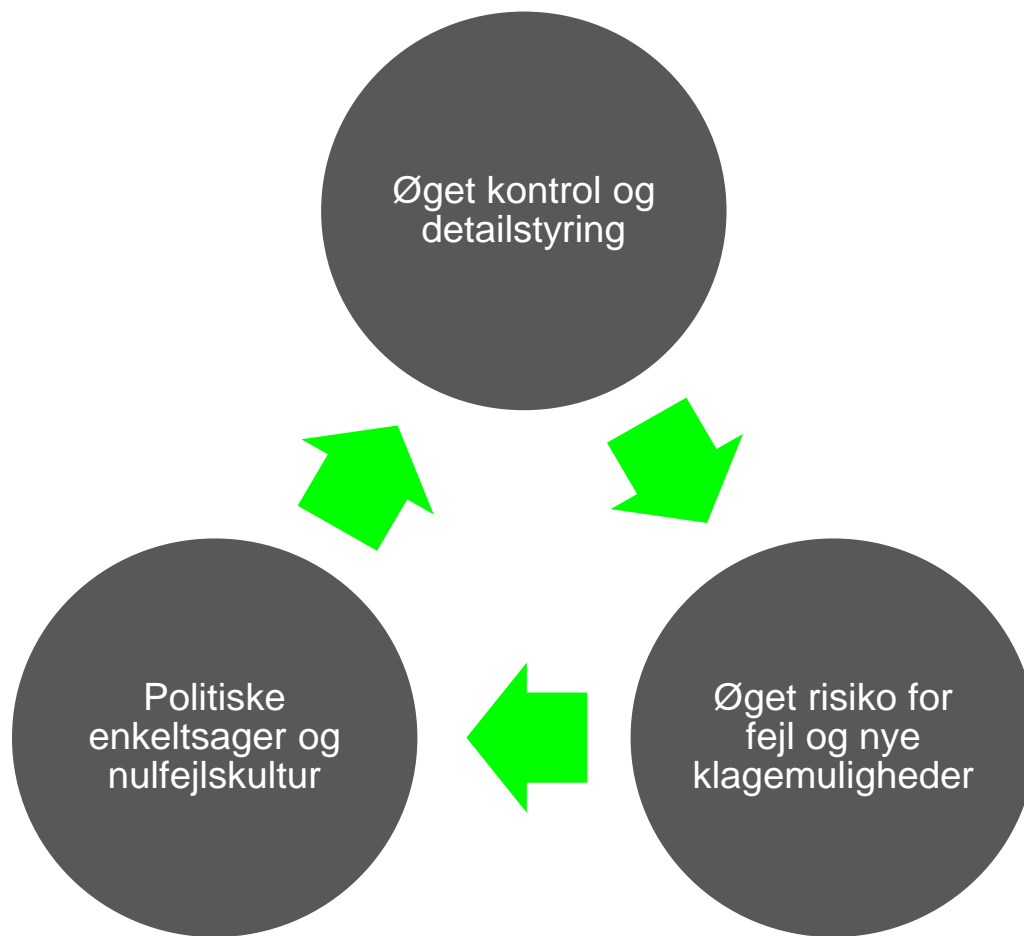
Drivkræfter bag regeljunglen

Alle ønsker regelforenkling og afbureaukratisering. Hvorfor går udviklingen så den modsatte vej?

Mulige forklaringer:

- Omkostningerne ved nye regler og dokumentationskrav falder sjældent på dem, der vedtager reglerne
- Politikerne ønsker at sikre sig, at deres tanker og mål omsættes til praksis
- "Bureaukrati avler bureaukrati" (næste slide)

Bureaukrati avler mere bureaukrati

Udfordringerne: Effektivisering og afbureaukratisering

Produktivitetskommissionen lægger i eftermiddag op til debat om temaerne

- *Hvordan får vi en mere effektiv offentlig sektor? Ledelse, fleksibilitet og tillid*
- *Afbureaukratisering: En håbløs opgave? Forholdet mellem politikere og embedsmænd*

Produktivitetskommissionens videre arbejde med den offentlige sektor

- **August:** En mere detaljeret rapport (med konkrete politikanbefalinger) om *Produktivitet i den offentlige sektor – Hvor er problemerne?*
- **Senere på efteråret:** Supplerende delrapport om produktivitet i den offentlige sektor med fokus på
  - konkurrenceudsættelse af offentlige opgaver
  - innovative offentlige udbud
  - offentligt-privat samarbejde